

IAS23

היוון עלויות אשראי

היוון עלויות אשראי – IAS23

מטרת התקן – קביעת הטיפול החשבונאי בעלויות אשראי. השאלה המרכזית הנוגעת לעלויות אשראי היא: האם יש להוות את עלויות האשראי לנכס שתקופת הקמתו ארוכה (כמו הקמת מבנה).

הנימוק העיקרי בעד

יצירת הקבלה בין תקופת הפקת ההטבות העיקריות מהנכס לבין העלויות המוכרות בגין הנכס הכוללות עלויות אשראי. באופן הזה כל עוד הנכס לא מופעל ולא יוצר הכנסות אנו גם לא מכירים בהוצאות.

הנימוק העיקרי נגד

ההיוון גורם לכך שאותו נכס יכול להיות מוצג בסכום שונה ע"י שתי חברות במידה שאחת רכשה אותו באשראי והשניה מהון עצמי.

IAS23 קובע כי חובה להוון עלויות אשראי הניתנות לייחוס במישרין לרכישה, להקמה, או ליצור של נכס כשיר.

יש לשים לב כי לדרישה זו יש שני חריגים שלהם לא נהוון עלויות אשראי:

1. נכס כשיר הנמדד בשווי הוגן (כי השווי ההוגן מייצג הכל).
2. מלאי המיוצר / מופק בכמויות גדולות על בסיס חוזר ונשנה.

הגדרות

1. נכס כשיר – נכס כשיר זהו כל נכס שנדרש פרק זמן מהותי (בד"כ מעל שנה) כדי להכין אותו לשימוש המיועד או למכירתו.

דוגמאות לנכסים כשירים:

- מלאי שנדרש פרק זמן מהותי להקמתו.
- הקמת נכס המיועד לשימוש עצמי (ר"ק).
- נדל"ן להשקעה בקמה לפי מודל העלות.
- נכס בלתי מוחשי בהקמה וכו'.

יש לשים לב שמלאי המיוצר באופן שגרתי בזמן קצר לא נחשב כנכס כשיר.
דגש: לכל נכס שעומד בהגדרה הזו ורק לו נהוון עלויות אשראי.

2. עלויות אשראי – ריבית ועלויות אחרות שהתהוו לחברה בקשר לקבלת כספים באשראי. עלויות האשראי יכולות לכלול:

- א. ריבית על משיכת יתר מהבנק, אשראי לז"ק/ז"א.
- ב. הפחתה של ניכיון / פרמיה הקשורים לאשראי (אם הנפקתי אג"ח למשל).
- ג. הפחתה של עלויות נלוות שהתהוו בקשר להסדרת האשראי, כגון: ביול, תשלום לעו"ד, הוצ' הנפקת אג"ח וכו'.

ד. עלויות מימון המתייחסות לחכירה מימונית – IAS17.

ה. הפרשי שער הנובעים מאשראי במט"ח שנחשבים כתיאום לעלויות הריבית, כלומר ניתן להוון הפרשי שער רק עד גובה ההפרש בין סכום הריבית על ההלוואה שנלקחה לסכום הריבית אשר הייתה משולמת על הלוואה שנלקחה במטבע מקומי בתנאים זהים. יש לשים לב כי המגבלה היא רק על הפרשי שער ולא על הוצ' המימון עצמו, כלומר גם אם הוצ' המימון במט"ח גבוהות ממגבלת ההיוון לפי ריבית שקלית בהלוואות דומות עדין נהוון את כל עלויות המימון אבל כמובן שבמקרה הזה לא נהוון בכלל הפרשי שער (כי המגבלה זה על הפרשי שער ולא על ריביות).
את עלויות האשראי ניתן לחלק ל-2:

א. עלויות אשראי בגין הלוואה ספציפית – אלה עלויות אשראי בפועל הנובעות מלקיחת אשראי ספציפי לנכס הכשיר.

ב. עלויות אשראי בגין הלוואות לא ספציפיות – למעשה אלו כל שאר עלויות האשראי בחברה שאינן עלויות אשראי ספציפי.

התקן קובע גישה מעורבת, כלומר על החלק מהנכס הכשיר שמומן בהלוואה ספציפית נהוון את כל עלויות האשראי הספציפיות שהיו בפועל ועל אותו חלק מהנכס שלא מומן באשראי ספציפי נהוון עלויות אשראי שיקבעו לפי נוסחה שנלמד בהמשך.

3. מועד תחילת ההיוון – זהו המועד בו הישות מקיימת לראשונה את כל התנאים הבאים במצטבר:

א. מתהוות לה יציאות בגין הנכס, כלומר יציאות בגין נכס יכולות לכלול: תשלומי מזומנים, העברת נכסים אחרים או נטילת התחייבות נושאת ריבית (כי אם היא לא נושאת ריבית אז אין קשר לעלויות אשראי).

ב. מתהוות לה עלויות אשראי.

ג. היא מבצעת פעילויות הנדרשות לשם הכנת הנכס לשימוש המיועד או למכירתו. פעילויות אלו כוללות: עבודה טכנית ומנהלית שקודמת לתחילת ההקמה הפיזית (כמו השגת היתרי בניה) וכן פעילויות הקשורות לפיתוח והכשרת הנכס).

4. מועד הפסקת ההיוון – זהו המועד שבו באופן מהותי כל הפעילויות הנדרשות להקמת הנכס או למכירתו הושלמו. בד"כ זהו המועד שבו ההקמה הפיזית של הנכס הושלמה.

5. השהיית ההיוון – יש להשהות היוון עלויות אשראי במהלך תקופות ממושכות בהן הישות משהה את הפיתוח של הנכס הכשיר.

יש לשים לב כי בתקופה שבה מושהה הפיתוח אך מבוצע עבודה טכנית ומנהלתית מהותית אין להשהות את היוון עלויות האשראי. כמו כן אין להשהות את ההיוון כאשר קיים עיקוב זמני בפיתוח הנכס שהוא הכרחי לתהליך ההקמה.

6. נכס המוקם בחלקים – כאשר ההקמה של נכס כשיר מתבצעת בחלקים וניתן להשתמש בחלק מסוים תוך כדי הקמתם של החלקים האחרים, יש להפסיק את היוון עלויות האשראי לאותם חלקים שלגביהם הושלמה ההקמה.

שלב ההיוון

1. שלב ראשון – זיהוי הנכס כנכס כשיר – נהוון עלויות אשראי רק לנכס שעונה להגדרת נכס כשיר. בשלב הזה כדאי גם לבחון מהו מועד תחילת ההיוון.

2. שלב שני – היוון אשראי ספציפי – יש להוון עלויות אשראי רק ממועד תחילת ההיוון כאמור כאשר עד למועד תחילת ההיוון עלויות האשראי יוכרו כהוצאה בדו"ח על הרווח הכולל. יש לשים לב שלגבי אשראי ספציפי יש להוון עלויות נטו, כלומר הוצ' מימון בניכוי הכנסות מימון שנוצרו מכך שלפני שכל הכספים או חלקם שימשו להקמת הנכס הכשיר כספי ההלוואה הושקעו בפיקדון זמני. כמו כן אם הכנסות המימון גבוהות מהוצ' המימון אז הכנסות המימון נטו יקטינו את עלות הנכס.

דוגמה – ב- 01/01/15 קיבלה החברה הלוואה מבנק בסך 100K הנושאת ריבית שנתית של 10% לצורך הקמת מטוס. באותו יום הפקידה החברה את כספי ההלוואה בפיקדון שנושא ריבית שנתית בשיעור 3%. ב-01/06/15 נוצרו לחברה עלויות בגין הקמת המטוס בסך 20K ולצורך מימון עלויות אלו שוחרר כסף מהפיקדון.

נדרש: חשב את הוצ' המימון שנהוון למטוס בשנת 2015.

פתרון:

יש לשים לב שבדוגמה הכסף הופקד בפיקדון ב- 01/01/15 ורק ב-01/06/15 התחלנו בהקמת המטוס (הקמת הנכס הכשיר) ולכן כל הכנסות והוצ' המימון עד ה-01/06/15 ירשמו בדו"ח על הרווח הכולל. מועד תחילת ההיוון – 01/06/15.

עלויות אשראי להיוון

$100K * 10\% * 7/12 = 5,833$	הוצ' מימון
$(100K - 20K) * 0.03 * 7/12 = (1.4K)$	הכנסות מימון
4,433	

3. שלב שלישי – היוון עלויות אשראי לא ספציפי – השלב הזה מורכב מ-4 תתי שלבים:

א. ממוצע עלויות שהושקעו בנכס הכשיר – הסכום הזה מורכב:

1. ממוצע העלויות שהושקעו בנכס הכולל רק יציאות שהביאו לתשלומי מזומן, העברת נכסים אחרים או נטילת התחייבות נושאת ריבית.
2. בתוספת עלויות אשראי שהונו בתקופות קודמות.
3. בניכוי ממוצע המקדמות שהתקבלו במהלך התקדמות העבודה, לדוגמה – לקוח שילם מקדמה של 20K, ברור שעל החלק הזה אנחנו לא צריכים לקבל הלוואה.
4. בניכוי ממוצע מענקים שהתקבלו כי גם על החלק הזה לא צריכים לקבל הלוואה.

5. בניכוי ממוצע העלויות שהושקעו בנכס וממומנו באשראי ספציפי. ההגיון שעל החלק הזה בעלויות אנו כבר מהוונים אשראי ספציפי (שלא תהיה כפילות), לדוגמה – סך העלויות בגין הקמת הנכס הוא 100K ולגבי עלויות בסך 20K החברה לקחה הלוואה ספציפית. במקרה זה העלויות שאליהן נתייחס בשלב הזה הן 80K.

ב. שיעור ההיוון לאשראי לא ספציפי – זהו הממוצע המשוקלל של עלויות האשראי המתאימות לאשראי הישות שקיים במהלך התקופה למעט אשראי ספציפי, כלומר זה מעין ריבית ממוצעת שהחברה משלמת על ההלוואות הלא ספציפיות. שיעור ההיוון יחושב בצורה הבאה:

$$\text{שיעור ההיוון} = \frac{\text{הוצ המימון בגין אשראי לא ספציפי}}{\text{ממוצע הלוואות לא ספציפיות}}$$

ג. תקרת ההיוון – ניתן להוון עלויות אשראי לא ספציפיות עד גובה תקרת ההיוון שהינה סה"כ הוצ' המימון בגין אשראי לא ספציפי. התקרה היא המונה: הוצ המימון בגין אשראי לא ספציפי

ד. היוון אשראי לא ספציפי – ההיוון יבוצע כדלקמן: ממוצע העלויות שהושקעו בנכס הכשיר (תת-שלב 1) X שיעור ההיוון (תת-שלב 2) = עלויות אשראי לא ספציפי להיוון (תחת המגבלה – אסור שהתוצאה תהיה גדולה מהוצ' המימון בגין אשראי לא ספציפי).

יש לשים לב שעלינו לבדוק שעלויות האשראי הלא ספציפי להיוון לא גבוהות יותר מהמגבלה שנלמדה בתת-שלב 3 (הוצ' מימון בגין אשראי לא ספציפי).

דוגמה

חברה החלה בהקמת נכס כשיר. להלן העלויות שהושקעו:

50K	01/01/15
70K	01/04/15
התקבלה מקדמה של 10K.	01/07/15
40K	01/10/15

לחברה שתי הלוואות לא ספציפיות:

1. הלוואה ראשונה – הלוואה שנלקחה ביום 01/04/15 בסך 100K. הוצ' המימון בגינה היה 7.5K.

2. הלוואה שניה – נלקחה ביום 01/01/15 בסך 200K. הקרן נפרעת ב-10 תשלומים שווים בסוף כל רבעון. הוצ' המימון שהתהוו בגין הלוואה 12K.

נדרש: חשב את סכום עלויות האשראי שיש להוון לנכס הכשיר בשנת 2015.

פתרון:

א. שלב ראשון – זיהוי הנכס הכשיר – נתון שמדובר בנכס כשיר. כמו כן ניתן לראות שכבר ב-01/01/15 התקיימו התנאים לתחילת היוון עלויות האשראי.

ב. שלב שני – היוון אשראי ספציפי – אין בשאלה.

ג. שלב שלישי – היוון עלויות אשראי לא ספציפי:

1. תת-שלב ראשון – ממוצע עלויות בגין הנכס:

$$\underline{50K * \frac{12}{12} + 70K * \frac{9}{12} - 10 * \frac{6}{12} + 40K * \frac{3}{12} = 107,500}$$

2. תת-שלב שני – שיעור ההיוון לאשראי לא ספציפי.

$$7.96\% = \frac{7.5K + 12K}{100 * \frac{9}{12} + 200K * \frac{3}{12} + 200K * \frac{9}{10} * \frac{3}{12} + 200K * \frac{8}{10} * \frac{3}{12} + 200K * \frac{7}{10} * \frac{3}{12}}$$

3. תת-שלב שלישי – תקרת ההיוון – $12 + 7.5K < 19.5K$

4. תת-שלב רביעי – היוון עלויות אשראי לא ספציפיות: $107.5K * 7.96\% = 8,557$

$8,557 < 19.5K$ ולכן מהוונים 8,557.

היוון עלויות אשראי בדו"חות מאוחדים

השאלה העולה בקשר לדו"חות מאוחדים הינה האם ראוי להוון עלויות אשראי לא ספציפיות שנצמחו בחברה אחת בקבוצה לנכס כשיר שנמצא בחברה אחרת בקבוצה. התקן אינו החלטי בנושא הזה ונותן מקום לשיקול דעת בהתאם לנסיבות.

באופן עקרוני אם הסדרי המימון בתוך הקבוצה מוכיחים כי אשראי לא ספציפי של חברה אחת משמש את החברה האחרת שברשותה הנכס הכשיר אז יש לכלול את כל האשראי של חברות הקבוצה בחישוב הממוצע המשוקלל של עלויות האשראי, אחרת יש להשתמש בממוצע המשוקלל של עלויות האשראי שהתהוו רק בגין החברה הספציפית בעלת הנכס הכשיר. יש לשים לב שבכל אחת מהאפשרויות חישוב שיעור ההיוון יהיה לפי הסכומים במאוחד, כלומר לאחר ביטול יתרות הדדיות של הלוואות פנימיות בתוך הקבוצה.

מכאן שבמקרים האלו יכול להיות הבדל בין הצגת הנכס בספרי החברה הרוכשת לבין הצגתו בדו"ח המאוחד.

IAS23

דוגמה

חברה א' שולטת בחברה ב'. ביום 1.1.15 החלה חברה ב' בהקמת נכס כשיר. להלן העלויות שהושקעו:

100K	01/01/15
120K	01/04/15
80K	01/07/15

ביום 01/01/15 קיבלה חברה ב' הלוואה ספציפית להקמת הנכס בסך 30K מחברה א'. עלויות האשראי בגינן – 8K. להלן נתונים על הלוואות לא ספציפיות:

חברה ב'

1. ב-01/02/15 הלוואה של 60K, עלויות האשראי בגינה – 5K.
2. 01/04/15 הלוואה של 300K מחברה א', עלויות האשראי בגינה – 70K.
3. 01/06/15 הלוואה של 50K, עלויות האשראי – 4K.

חברה א'

1. 01/03/15, הלוואה של 10K, עלויות אשראי – 500.
2. 01/07/15, הלוואה של 40K, עלויות אשראי – 1K.

ע"פ מדיניות הקבוצה קיימים הסדרי מימון בין חברות א' ו-ב'.

נדרש:

חשב את סכום עלויות האשראי שיהוונו במאוחד והצג את הנכס כפי שיופיע בדו"ח המאוחד.

פתרון

שלב ראשון – זיהוי נכס כשיר – נתון בשאלה שמדובר בנכס כשיר שמועד תחילת ההקמה – 01/01/15.

שלב שני – היוון אשראי ספציפי – האשראי הספציפי היחידי שקיבלה חברה ב' הוא מחברה א' ולכן נתעלם ממנו (יתרות הדדיות).

שלב שלישי – היוון אשראי לא ספציפי – יש לשים לב שאנחנו מתעלמים מההלוואה הלא ספציפית שקיבלה חברה ב' מחברה א' ב-01/04/15 כי כאמור בדו"חות מאוחדים מתעלמים מתוצאות פנימיות.

תת-שלב ראשון – ממוצע עלויות שהושקעו

$$100K * \frac{12}{12} + 120K * \frac{9}{12} + 80K * \frac{6}{12} = 230K$$

IAS23

תת-שלב שני – שיעור ההיוון

$$9.37\% \leftarrow 10.5K/112.5K = \frac{5K + 4K + 500 + 1K}{60K * \frac{11}{12} + 50K * \frac{7}{12} + 10K * \frac{10}{12} + 40K * \frac{6}{12}}$$

תת-שלב שלישי – תקרת ההיוון $10.5K \rightarrow$

תת-שלב רביעי – עלויות אשראי לא ספציפיות להיוון

$$230K * 9.33\% = 21,459$$

$21,459 > 10.5K$ ואז לוקחים את ה-10.5K.

נכס במאוחד

100K+120K+80K	עלויות שהושקעו
0	אשראי ספציפי
<u>10.5K</u>	היוון אשראי לא ספציפי
310.5K	סה"כ במאוחד